

งานด้านการเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ สำหรับการวิจัยเรื่อง การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ มีงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับดังต่อไปนี้ คือ

ในปี พ.ศ. 2509 ไฉยรัตน์ เปียมเพิ่มพูน¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและสำรวจทัศนคติ ความสนใจ และปัญหาของครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยออกแบบสอบถามครูและนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร โดยมีตัวอย่างประชากรที่เป็นครู 63 คน และนักเรียน 261 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูเห็นความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมือง และส่วนใหญ่จะเตรียมการสอนก่อนเข้าสอน ครูจำนวนมากใช้วิธีสอนแบบอธิบายให้นักเรียนฟังตลอดเวลา มีครูจำนวนน้อยมากที่ให้นักเรียนอ่านจากแบบเรียนอื่นนอกเหนือจากบทเรียนและนำมารายงานหน้าชั้น ครูใช้อุปกรณ์การสอนเป็นบางครั้ง และมักสอนไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ปัญหาของครูคือขาดอุปกรณ์การสอนและครูไม่มีเงินและไม่มีความสามารถจะหาชิ้นใจด้วยตนเองได้ สำหรับนักเรียนนั้นแม้เห็นว่าวิชานี้สำคัญ แต่ก็ไม่ชอบเรียนเพราะเรียนไม่สนุก ไม่มีกิจกรรมในการเรียน คะแนนน้อย และเนื้อหาวิชาน่าเบื่อหน่าย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูควร

¹ไฉยรัตน์ เปียมเพิ่มพูน, "การศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

ศึกษาวัตถุประสงค์ในการสอนวิชานี้ให้เข้าใจชัดเจนก่อนสอน และควรศึกษาความสนใจของ
เด็กวัยนี้ด้วย

ในปีเดียวกันนี้ สุธรรมมา สุจริตตานนท์² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการสอน
วิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง ในจังหวัดพระนคร" โดย
มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการสอนและการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนศึกษาทัศนคติ
ปัญหา และข้อเสนอแนะของครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ผู้วิจัย
ส่งแบบสอบถามนักเรียน 300 คน และครู 7 คน ในโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง ในจังหวัด
พระนคร ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง
เนื่องจากเนื้อหาวิชาและแบบเรียนไม่ชักจูงให้อยากเรียน นักเรียนไม่ชอบรวมกิจกรรม
และเห็นว่าอุปกรณ์การสอนของครูยังไม่น่าสนใจ นอกจากนี้นักเรียนยังไม่ชอบวิธีสอนที่ครู
เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบขอความในแบบเรียนทุกชั่วโมง แต่ครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อ
วิชานี้ เห็นว่าเป็นวิชาที่จำเป็น และตนมีความสามารถพอที่จะสอนได้ ครูใช้อุปกรณ์การสอน
เป็นบางตอนเท่านั้น ปัญหาของครูคือเรื่องอุปกรณ์การสอนเช่นเดียวกัน เพราะครูไม่ถนัด
ในการทำอุปกรณ์การสอนเอง และมีปัญหาไม่มีความแม่นยำในแบบเรียนบางตอนพอที่จะถ่าย
ทอดให้นักเรียน ครูเสนอแนะว่า ทางโรงเรียนควรมีหนังสือให้คนคว้ามมากขึ้น และควรมี
การปรับปรุงแบบเรียนให้น่าสนใจกว่าที่เป็นอยู่

ในปี พ.ศ. 2510 ศิริมา พอค้า³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

²สุธรรมมา สุจริตตานนท์, "การศึกษาการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
ในโรงเรียนสาธิต 4 แห่ง ในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

³ศิริมา พอค้า, "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร
ที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2510).

สำรวจทัศนคติและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ตลอดจนปัญหาในการเรียนวิชานี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการสอนของครู เนื้อหาวิชา และแบบเรียนไม่ชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจเท่าที่ควร นักเรียนชอบการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยครูเปิดโอกาสให้ซักถาม มีกิจกรรม และมีอุปกรณ์การสอน สำหรับการวัดผลนั้น นักเรียนชอบข้อทดสอบแบบปรนัย และชอบการทดสอบแบบใช้ความคิดมากกว่าความจำ นักเรียนชอบเรียนวิชานี้เวลาเช้า ปัญหาในการเรียนคือครูสอนไม่ค่อยเข้าใจ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ในการสอนครูควรให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแก่นักเรียน และการปรับปรุงการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย

ในปี พ.ศ. 2512 วนิกา ธนสุภาณุเวช⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2512" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบแนวความคิดและความสนใจของนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยใช้แบบสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมต้นจำนวน 399 คน สรุปผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแนวความคิดเป็นประชาธิปไตย เข้าใจความหมายของประชาธิปไตยทั้งด้านการดำรงชีวิต และการปกครองที่พอสมควร และเมื่อเปรียบเทียบในระหว่างชั้นก็ไม่มี ความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรแทรกแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยไว้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

⁴วนิกา ธนสุภาณุเวช, "การสำรวจแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2512" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

ให้มากที่สุด และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและต่อเนื่องกันไปอย่างมีความหมาย พยายามให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น

ในปี พ.ศ. 2513 คุณฉวี ยันต์เจริญ⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับแบบเรียนที่ใช้อยู่ในด้านคุณภาพเนื้อหา และความนิยมของผู้ใช้แบบเรียนนั้น โดยใช้แบบสอบถามครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 50 คน และใช้แบบสอบถามนักเรียน 450 คน จากโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ รวม 20 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ลักษณะของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองที่เป็นที่นิยมคือ ต้องมีภาพประกอบ เนื้อหาในแบบเรียนอธิบายชัดเจน และเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ภาระที่พิมพ์เป็นภาระที่ มีกิจกรรมเสนอแนะ และแบบฝึกหัดท้ายบท และควรมีบรรณานุกรมเพื่อทำการค้นคว้าต่อไป แบบเรียนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และของนายเอื้อ บุญปกศ หงสกุล ตัวอย่างประชากรในการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองคือ ใช้กระดาษให้ดีขึ้น เพิ่มภาพประกอบ แก่คำผิด พิมพ์ให้ชัดเจน และเย็บเล่มให้ดีขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัยมี 4 ประการ คือ

1. ผู้บริหารควรมีงบประมาณซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด เพื่อให้ครูค้นคว้าประกอบแบบเรียน
2. หัวหน้าสาขาวิชา และครูผู้สอน ควรมีความรู้ลึกแก่พอในการเลือกแบบเรียน รู้แหล่งวัสดุในการค้นคว้าเพื่อแนะนำนักเรียน มีวิธีสอนให้นักเรียนรู้จักใช้แบบเรียน และ

⁵คุณฉวี ยันต์เจริญ, "การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

3. ควรฝึกให้นักเรียนมีความสามารถสรุปทบทเรียน รู้จักหาสาระจากการอ่าน และสามารถอ่านแผนผัง และภาพประกอบในแบบเรียนเข้าใจ

4. กรมวิสามัญศึกษาคควรจัดอบรมและนิเทศครูอาจารย์ผู้ใช้แบบเรียน และปรับปรุงแบบเรียนให้ดีขึ้น

ในปี พ.ศ. 2514 สมจิตร วัฒนคุลัง⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามเพศและประเภทของโรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสม และมัธยมศึกษาสายสามัญ ตลอดจนศึกษาสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกัน ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และใช้แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน โดยมีตัวอย่างประชากรนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมทั้ง 2 ประเภท รวม 400 คน สรุปผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาของบิดามารดาของนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีแนวโน้มสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และสภาพแวดล้อมภายในบ้านนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ทางโรงเรียนและครูต้องพยายามจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี การสอนของครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น ฝึกหัดค้นคว้า และฟังจากวิทยากรบ้าง ตลอดจนการจัดเด็กไปสู่ชุมชน

⁶สมจิตร วัฒนคุลัง, "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

สำหรับการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยซึ่งอาจนำมาศึกษาและพิจารณาเป็นแนวทางประกอบการวิจัยเรื่องนี้ได้ดังนี้ คือ

ในปี ค.ศ. 1964 โจนส์⁷ (Jones) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Investigation of Case Method of Instruction in Selected Eighth Grade Civic Class" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนโดยวิธี Case Method ในการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง (Bill of Rights) แก่นักเรียนระดับชั้น 8 และเพื่อเสนอแนะวิธีสอนในระดับชั้นและสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ครูและนักเรียนชอบวิธีสอนแบบนี้ และรู้สึกว่าได้เรียนรู้จากการเรียนการสอน
2. นักเรียนเชื่อว่าสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง (Bill of Rights) เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงเมื่อเรียนด้วยวิธี Case Method
3. ครูมีความคิดเห็นว่า การสอนวิธีนี้สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กเรียนช้า และเด็กที่ไม่สนใจเรียนได้ดีกว่าการสอนไปตามเนื้อหาแบบเรียน
4. คำศัพท์บางคำในบางเรื่อง (case) เป็นปัญหาแก่นักเรียนบางคน
5. นักเรียนที่ค่อนข้างฉลาดจะชอบเรื่อง (case) ที่ซับซ้อนและยาวกว่าเด็กที่มีระดับสติปัญญาปานกลาง เด็กบางคนเสนอแนะให้ใช้เรื่อง (case) ที่เป็นเรื่องจริง
6. เมื่อศึกษาในรายละเอียดปรากฏว่าการใช้วิธีสอนแบบ Case Method มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคะแนนทดสอบความฉลาด และคะแนนทดสอบวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันที่เรียนมาก่อน
7. เด็กในระดับปานกลางมีทัศนคติเกี่ยวกับความสามารถและความสำเร็จในทางดีมากกว่าเด็กเก่งและเด็กอ่อน

⁷William Ernest Jones, "The Investigation of Case Method of Instruction in Selection Eighth Grade Civic Class," Dissertation Abstracts International, Vol. 25, No. 7 (January, 1965), P. 4002-A.

8. ครูควรเลือกใช้เรื่อง (case) ที่มีความยากง่ายต่าง ๆ กัน
9. เรื่อง (case) ควรมีลักษณะเป็นความจริงในทรรศนะของนักเรียน
10. ครูควรสรุปขอบเขตพื้นฐานทางกฎหมายของเนื้อหาในเรื่อง (case) ให้นักเรียน
11. ครูควรจัดเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์เรื่องและอภิปราย

ในปี ค.ศ. 1965 วินน์⁸ (Winn) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Case Study Reform Movement in American Civic Education : Educational Implications of Political Apathy" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างความเฉื่อยชา การขาดความสามารถ และขาดความสอดคล้องทางการเมือง กับลักษณะขบวนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองที่ประสบความสำเร็จ โดยจะพิจารณาจากสภาพที่เป็นจริงทางสังคมรัฐศาสตร์ (political sociology) ทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการใช้วิธี case study มาสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในสหรัฐอเมริกา การศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนยังมีความเข้าใจสิทธิตามรัฐธรรมนูญในอัตราต่ำ แม้แต่นักเรียนที่มุ่งเรียนด้านวิชาการเพื่อไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยก็ยังมีความเข้าใจผิด ๆ ในเรื่องนี้ การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองประสบความสำเร็จในอันที่จะสร้างความเข้าใจถึงความหมายของคำว่าประชาธิปไตยในแง่ของการนำไปปฏิบัติจริง ๆ นอกจากนี้ผลจากการวิจัยยังพบว่า ความเฉื่อยชาและการขาดความรู้ความสามารถในทางการเมืองมีสาเหตุใหญ่มาจากระบบการเรียนที่ไม่อาจเร้าและสร้างความต้องการที่จะเรียนรู้จากการปฏิบัติในชีวิตจริง

002118

⁸Ira Jay Winn, "The Case Study Reform Movement in American Civic Education : Educational : Educational Implications of Political Apathy," Dissertation Abstracts International, Vol. 27, No. 1 (July, 1966), p. 60-A.

ผู้วิจัยได้เสนอว่า ผลเสียของการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองเกิดขึ้นเพราะขาดการอภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องการเมืองที่กำลังเป็นอยู่ และความกดดันทางสังคมที่เน้นให้มีการยอมรับ (conformity) ซึ่งทำให้ขาดความคิดวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องมีความเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงการใช้ case study ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. ครูยังไม่เข้าใจวิธีสอน case study ไม่ถูกต้อง และใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม
2. การเตรียมครูยังไม่ดีพอ
3. ควรจัดการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่ครูที่ไม่ประสบผลดีในการสอน
4. แบบเรียนและแหล่งวิชาการเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมยังบกพร่อง
5. ครูหากระแสของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และใช้ความพยายามในทาง

ที่ผิด

ในปี ค.ศ. 1968 โรกัส⁹ (Rogus) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Experimental Study of The Effects of Two Methods of Instruction Open Student Achievement in Civic" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการสอนด้วยวิธีอธิบาย (expository method, product approach) และวิธีตั้งคำถาม (interrogative method, process method) ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นที่ 8 โดยทดลองจากการสอนของครู 2 กลุ่ม เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยให้สอนเรื่อง รัฐธรรมนูญ ชาติ รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และนโยบายต่างประเทศ หลังจากสอนเป็นเวลา 10 สัปดาห์แล้วได้ทำการวัดผล

⁹Josept Francis Rogus, "An Experimental Study of The Effects of Two Methods of Instruction Open Student Achievement in Civic," Dissertation Abstracts International, Vol. 29, No. 9 (March, 1969), p. 3596-A.

ผลจากการวิจัยนี้ปรากฏว่า การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยวิธีสอนแบบอธิบาย และวิธีสอนแบบตั้งคำถาม ในระดับชั้น 8 นั้น มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน ในการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่ของพลเมืองโดยไม่คำนึงถึงการให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เพราะปรากฏว่าการสอนแบบตั้งคำถามนั้นนักเรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิดเห็นมากกว่าการสอนแบบอธิบาย

ในปี ค.ศ. 1969 คลูโบก¹⁰ (Clubok) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Use of Critical Thinking By Twelfth Grade Civics Teachers in The Detroit Public Schools" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้การคิดอย่างมีเหตุผล (critical thinking) ของครูผู้สอนหน้าที่พลเมืองชั้น 12 ของโรงเรียนมัธยมในเมืองดีทรอยท์ (Detroit) ตลอดจนแบบแผนของประสบการณ์ในการสอน การเตรียมในด้านการศึกษา และกิจกรรมทางวิชาชีพที่มีอิทธิพลต่อการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผล และการใช้วิธีสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่า

1. ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างประสบการณ์ในการสอนทั้งหมด ประสบการณ์ในการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ระยะเวลาที่สอนวิชาหน้าที่พลเมือง กับการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผล และการใช้เทคนิคและวิธีสอนที่สนับสนุนให้ได้ใช้การคิดอย่างมีเหตุผล
2. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับการศึกษาของครู กับการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผล และการใช้เทคนิคและวิธีสอนที่จะทำให้เกิดการใช้การคิดอย่างมีเหตุผล

¹⁰Arther Sheldon Clubok, "The Use of Critical Thinking By Twelfth Grade Civics Teachers in The Detroit Public Schools," Dissertation Abstract International, Vol. 30, No. 9 (March, 1970), p. 3629-A.

3. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างชั่วโมงวิชาทางรัฐศาสตร์ กับการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผล และการใช้เทคนิคและวิธีสอนที่สนับสนุนให้เกิดการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

4. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างครูในเมืองกับครูที่อยู่นอกเมือง ในการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผล และการใช้เทคนิคและวิธีสอนที่จะสนับสนุนให้เกิดการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

5. ครูเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผลมากกว่าวัตถุประสงค์พื้นฐานอื่น ๆ แต่ครูส่วนมากไม่ได้ใช้เทคนิคและวิธีสอนที่จะสนับสนุนให้เกิดการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

6. สามารถสังเกตเห็นได้เพียงเล็กน้อยว่ากิจกรรมทางวิชาชีพ และภูมิหลังทางการศึกษามีผลต่อครูในการเน้นวัตถุประสงค์เรื่องการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในบทเรียนของตน

7. ครูที่เน้นเรื่องการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง จะใช้แบบเรียนและวัสดุทางการสอนในวิถีทางที่เห็นว่าส่งเสริมให้เกิดการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล โดยพยายามใช้วิธีสอนแบบ case study, problem approach และการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นว่า การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลถือเป็นเป้าหมายพื้นฐานของการศึกษาโดยทั่วไป และเป็นเป้าหมายเฉพาะของการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง แต่จากการวิจัยนี้แสดงว่า ในการปฏิบัติจริง ๆ แล้วครูสอนหน้าที่พลเมืองส่วนใหญ่ที่สอนชั้น 12 ในโรงเรียนมัธยมในเมืองคีทรอยท์ ยังไม่ได้เน้นวัตถุประสงค์เรื่องนี้ และไม่ได้ใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว

ในปีเดียวกันนี้ เฮมินเวย์¹¹ (Hemenway) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of Civic Education in American Secondary School 1890-1916" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐอเมริกา จากปี ค.ศ. 1890-1916 จากการวิจัยพบว่า ก่อนปี ค.ศ. 1890 วิชาหน้าที่พลเมืองเน้นการศึกษาจากแบบเรียน และคำอธิบายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาลและหน้าที่ของพลเมืองได้รับความสนใจน้อย การเรียนรู้เกิดจากการท่องจำ ในระยะปี ค.ศ. 1890 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงในวิชาหน้าที่พลเมืองโดยให้ศึกษาโครงสร้างและการทำงานของรัฐบาล เรียกว่า Civil Government ซึ่งมีความสำคัญต่อวิชาหน้าที่พลเมืองตลอดระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1890-1916 และในระบายนี้อีกมีแนววิชาหน้าที่พลเมืองแผนใหม่ขึ้น เรียกว่า Civics โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลเมืองดี เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของชุมชน รัฐบาล และประเทศชาติ โดยเน้นความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐบาล และค่านิยมของวิชาหน้าที่พลเมือง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้จากวิชาหน้าที่พลเมืองไปปฏิบัติในชีวิตจริง ในปี ค.ศ. 1916 นี้เองวิชาหน้าที่พลเมืองแผนใหม่ดังกล่าวก็เป็นที่ยอมรับในหลักสูตรสังคมศึกษาในชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย และในปัจจุบันก็ยังคงมีการศึกษาเพื่อปรับปรุงวิชาหน้าที่พลเมืองอยู่เสมอ ความเคลื่อนไหวในอันที่จะปรับปรุงวิชาหน้าที่พลเมืองระหว่างปี ค.ศ. 1890-1916 นั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงที่สุดคือผู้เขียนตำรา เพราะความเชื่อมั่นขึ้นอยู่กับแบบเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีบุคคลอื่น ๆ ที่รับผิดชอบกับการปรับปรุงวิชาหน้าที่พลเมืองด้วย เช่น คณะกรรมการในสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งได้จัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ เร่งเร้า สนับสนุน และให้แบบร่างข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปรับปรุงวิชาหน้าที่พลเมืองดังกล่าว

¹¹Henry George Hemenway, "An Analysis of Civic Education in American Secondary Schools, 1890-1916," Dissertation Abstracts International, Vol. 30, No. 9 (March, 1970), p. 3635-A.

นอกจากงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองแล้ว ยังมีบทความที่แสดงถึงความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีสอน ตลอดจนบทบาทของ โรงเรียนและครู ในวิชาหน้าที่พลเมือง ดังนี้คือ

วิลเลียม แทมบูร์ริโน¹² (William Tamburrino) ได้กล่าวถึงการศึกษาความเป็นพลเมืองที่ว่า เด็กที่จบจากโรงเรียนมัธยมไปแต่ละปีนั้นยังมีความรู้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนค่อนข้างดีและค่อนข้างน้อยมาก ก่อให้เกิดปัญหาการเพิ่มของอาชญากรรม และการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ เขาเสนอว่า เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีในห้องเรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตนอกโรงเรียน ทำให้สิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วเป็นเหมือนประสบการณ์หลอก ๆ ดังนั้นการสอนการเป็นพลเมืองดีจะเรียนจากแบบเรียนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีการปฏิบัติด้วย โรงเรียนต้องสนับสนุนการสอนที่ก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม ความภาคภูมิใจในห้องเรียน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ได้มีโอกาสร่วมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้ห้องเรียนเป็นเสมือนห้องทดลอง และนำแหล่งวิทยากรในชุมชนเข้ามาในโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ในห้องเรียนย่อมไม่เหมือนสภาพที่เป็นจริงอยู่ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องไม่ตัดขาดจากชุมชน ควรจัดโอกาสให้นักเรียนได้ไปสู่เหตุการณ์จริง ๆ ที่กำลังเป็นอยู่ เพื่อเตรียมนักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยตามที่ชุมชนต้องการ โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาควรได้รับการเตรียมให้มีความรับผิดชอบในสังคมให้มาก เพราะกำลังก้าวไปสู่โลกของผู้ใหญ่ ถ้าเขาไม่ได้โอกาสที่จะฝึกฝนแล้ว เขาจะชนเหล่านี้อาจจะไม่อาจมีความรับผิดชอบต่อสังคมเกิดขึ้นได้

¹²William Tamburrino, "Citizenship Education," The Social Studies, Vol. 27, No. 6 (November, 1966), pp. 245-47.

ทรอย ฮอลิเดย์¹³ (Troy Holliday) ได้เขียนบทความถึงบทบาทของโรงเรียนในการสร้างพลเมืองที่ว่า ปัจจุบันโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีมากกว่าที่เคยเป็นมา เพราะบิดา มารดามีเวลาให้ลูกน้อยลง ยิ่งกว่านั้นถ้ามุ่งจะเตรียมนักเรียนเพื่อรับหน้าที่ในสังคมประชาธิปไตยแล้ว โรงเรียนจะมีความสำคัญมาก เพราะ

- โรงเรียนมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กเป็นจำนวนมากกว่าสถาบันอื่นในสังคม
- โรงเรียนมีองค์การและสถานที่อันจะใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอย่างมีประสิทธิภาพ
- โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ในการให้การอบรมและพัฒนาเยาวชน

ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องระมัดระวังในการให้การฝึกฝนการเป็นพลเมืองดี เพราะจากรายงานการศึกษาวิจัยหลายครั้งพบว่า การสอนอย่างเป็นแบบเป็นแผน (formal instruction) ในวิชาหน้าที่พลเมือง มีผลที่วัดได้เพียงเล็กน้อยในการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมที่จะส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี แต่สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนและชุมชนที่มีความสำคัญมากกว่าในการฝึกฝนการเป็นพลเมืองดี ดังนั้นจึงควรกำหนดแผนการปรับปรุงการให้การฝึกฝนอบรมการเป็นพลเมืองดี โดยที่ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมและยอมรับวัตถุประสงค์และจัดโปรแกรมการสอนร่วมกัน ในการวางแผนการสอนนี้จะต้องยอมรับว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์มีผลที่สำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี จึงควรส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนให้มีความหมายและเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ในเวลาเดียวกันแบบเรียนก็ยังคงมีความสำคัญ และควรใช้อ่านประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจขึ้น โครงการดังกล่าวนี้เมื่อจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วจะก่อให้เกิดอุดมคติ ความรักชาติ และเป็นแนวทางเพื่อให้ออกไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

¹³Troy Holliday, "Better Training Means Better Citizen,"

จอห์น กิบสัน¹⁴ (John S. Gibson) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับแนวคิดในการปรับปรุงวิชาหน้าที่พลเมืองในสหรัฐว่า ถ้าเห็นว่าโรงเรียนยังคงเป็นหน่วยสำคัญของสังคม ในการถ่ายทอดและส่งเสริมค่านิยมของสังคมประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนแล้ว การปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนมัธยมก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะการดำเนินชีวิตตามความเป็นจริงในปัจจุบันยังไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติประชาธิปไตย แม้โรงเรียนมัธยมทุกแห่งจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลเมืองดี แต่จากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า วิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนยังไม่สอดคล้องกับความเข้าใจในหน้าที่พลเมืองดี ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนเน้นข้อเท็จจริง ค่านิยม และสถิติทางการเมืองโดยไม่เน้นการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ทักษะ และพฤติกรรม ที่จะดำรงและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่วัฒนธรรมทางการเมือง

แม้จะมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสนับสนุน เช่นสถานักเรียน ชุมนุมต่าง ๆ แต่นักเรียนก็ไม่ได้เข้าร่วมทุกคน การไปทัศนศึกษาหรือไปทำกิจกรรมในชุมชนส่วนใหญ่ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี ผู้เขียนเสนอว่า ควรหาทางร่วมกันแก้ไขปรับปรุงความบกพร่องในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง โดยกำหนดปัญหาที่ควรทำการแก้ไข 4 ประการ ดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาสอนในวิชาหน้าที่พลเมืองนั้น นักเรียนมักได้เรียนรู้มาแล้วจากบ้าน สื่อมวลชน และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นจริงเป็นจังกว่าการเรียนในห้องเรียน เมื่อต้องมาเรียนในชั้นจึงเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรนำประสบการณ์ของนักเรียนภายนอกโรงเรียนมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่จะสอนในห้องเรียน และสอนให้สอดคล้องกับสังคม

¹⁴ John S. Gibson, "Needed : A Revolution in Civic Education," The Bulletin of the National Association of Secondary School Principals, (May, 1969), pp. 49-56.

2. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หน้าที่พักเมืองไม่ใช่วิชาที่จะเรียนและสอนอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น การเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยที่ดีที่สุดคือ เรียนจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงโรงเรียนทั้งหมด ทั้งวัตถุและบุคคล ถ้าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของวิชาหน้าที่พักเมือง ก็จะไม่มีส่วนใดในการกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบและพฤติกรรมในสังคม

3. ปัญหาหลักสูตรไม่สัมพันธ์กัน (irrelevant curriculum) หลักสูตรเป็นสื่อเชื่อมโยงการเรียนการสอน เนื้อหาในหลักสูตรมุ่งเพื่อให้นักเรียนเรียนชั้นสูงต่อไป จึงไม่สนองความต้องการของเด็กทุกคน และไม่สนองความต้องการในปัจจุบัน เพราะหลักสูตรนี้ใช้มานานแล้ว จึงควรกำหนดเป้าหมายใหม่ และสร้างหลักสูตรให้สัมพันธ์กับความสามารถทางการเมือง และสัมพันธ์กับการเรียนในชั้นสูงต่อไป เพราะประเทศต้องการพลเมืองดีเท่า ๆ กับปัญญาชน

4. ปัญหาการแบ่งชั้นเรียน ทางโรงเรียนมักจัดให้นักเรียนที่มีความสามารถสูง มีความหวังจะศึกษาต่อได้เรียนกับครูที่ดีที่สุด ได้วัสดุอุปกรณ์ที่ดีที่สุด ฯลฯ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม